

**Міністерство освіти і науки України
Бердянський державний педагогічний університет**

Слово про вченого:

МАКАРЕНКО

**Тамара
Петрівна**

(до 60-річчя з дня народження)

УДК 37.01 (06)

ББК 74^{я5}

С 48

**Слово про вченого: Макаренко Тамара Петрівна.
Бердянськ: БДПУ, 2024. 40 с.**

Друкується за рішенням вченої ради Бердянського державного педагогічного університету. Протокол № 10 від 30.01.2024.

У брошурі подано нариси життя і діяльності кандидата історичних наук, доцента кафедри правознавства гуманітарно-економічного факультету Бердянського державного педагогічного університету Макаренко Тамари Петрівни.

Відповідальний за випуск: Сидорченко Т. Ф.,
Кіосов Д. Д.

Упорядкування та комп'ютерний набір: Кіосов Д.Д.

© Бердянський державний
педагогічний університет, 2024

Слово про вченого: МАКАРЕНКО Тамара Петрівна

МАКАРЕНКО ТАМАРА ПЕТРІВНА

Народилася 4 лютого 1964 р. в мальовничому селі Монастирищі Ічнянського району на Чернігівщині в сім'ї колгоспників. Батьки – прості сільські люди, Петро Трофимович – ветеран Великої Вітчизняної війни, Валентина Іванівна – медичний працівник. З 1971 по 1981 рік навчалася в Монастирищенській середній школі, яку закінчила з відзнакою. Свою трудову біографію розпочала із посади старшої піонерської вожатої в рідній школі.

У 1982-1987 рр. Тамара Петрівна навчалася на історичному факультеті Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка зі спеціальності: “Історія КНР”. Зарекомендувала себе як активний учасник студентських будівничих загонів, спортсменка, студентський профспілковий діяч. За успіхи в навчанні, активну громадську й наукову діяльність неодноразово нагороджувалася грамотами університету, факультету.

З 1987 р. Макаренко Т. П. працює в Бердянському державному педагогічному університеті. Пройшла трудовий шлях від асистента до доцента кафедри. Закінчила аспірантуру при БДПУ. У грудні 2008 р. в спеціалізованій вченій раді Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля успішно захистила кандидатську дисертацію “Політика Української Центральної Ради щодо національних меншин (березень 1917 – квітень 1918 рр.)” (науковий керівник – проф. Лиман І. І.) та отримала диплом кандидата історичних наук зі спеціальності: 07.00.01 – історія України. В січні 2014 року ювілярці присвоєне вчене звання доцента кафедри історії України (диплом 12 Дц № 037170 від 17.01.2014). У 2016 році Тамара Петрівна здобула другу вищу освіту за спеціальністю «Правознавство» (диплом В16 № 084742), закінчивши Бердянський державний педагогічний університет, та отримала кваліфікацію «бакалавр права».

Макаренко Т. П. – автор понад 50 наукових і науково-методичних праць. Сфера її наукових інтересів – історія Української революції 1917-1921 рр.; національна політика Української Центральної Ради; національні меншини в Українській революції

1917-1921 рр. Тамара Петрівна є членом редакційної колегії міжнародного збірника наукових праць «Освіта і суспільство» (Бердянський державний педагогічний університет, Україна; Вища технічна школа в Катовіце, Польща).

Активно публікується в закордонних та українських фахових виданнях, керує науково-дослідною роботою студентів. Брала очну та заочну участь у багатьох наукових конференціях в Україні та Польщі

Тамара Петрівна бере активну участь у житті університету, факультету. У 2001-2003 рр. та 2010-2013 рр. обіймала посаду заступника декана соціально-гуманітарного факультету з навчальної роботи, члена вченої ради факультету. З 2015 року – декан соціально-гуманітарного факультету. З 2016 року – декан гуманітарно-економічного факультету.

За успіхи в навчально-методичній та науковій роботі, активну громадянську позицію та громадську роботу Макаренко Т. П. нагороджена грамотами ректора БДПУ, виконкому міської ради м. Бердянська, Управління освіти і науки Запорізької облдержадміністрації, Почесною Грамотою Міністерства освіти і науки України (2012), нагрудним знаком «Відмінник освіти» (2015), медаллю «За вагомий внесок у розвиток міста» (2016), Почесною грамотою обласної профспілки (2017), Грамотою Верховної Ради України (2019).

ВІТАННЯ З ЮВІЛЕЄМ!

Шановна Тамаро Петрівно!

У день Вашого ювілею прийміть щирі сердечні вітання та побажання міцного здоров'я, миру, щастя, добра і благополуччя!

Свій день народження Ви зустрічаєте у розквіті творчих сил, нових планів і задумів. Ваша трудова діяльність присвячена вихованню студентської молоді, викладацькій та науковій роботі. Своїм умінням працювати з людьми, аналізувати і оцінювати їхню роботу Ви заслужили великий авторитет і глибоку довіру викладачів і студентів.

Освіченість, компетентність і величезна працездатність є складовими Вашого успіху та авторитету. Мудрість, доброту, справедливість, почуття гумору та щирість Вашої душі знає кожен, хто хоч раз мав нагоду разом працювати чи спілкуватися.

У це ювілейне свято хочеться побажати Вам зберегти молодість, красу і цікавість до життя на довгі роки! Нехай Ваше життя буде наповнене любов'ю та радістю, відчуттям гармонії та задоволення. Нехай підґрунтям щасливого життя і плідної роботи буде міцне здоров'я. Нехай подальша життєва дорога завжди веде Вас до омріяних вершин, будь-які повороти долі завжди відкривають лише нові обрії майбутніх перспектив, а доля дарує повні щастям многі літа!

Бажаємо Вам благополуччя, вірних друзів, підтримки колег, успіхів у професійній діяльності та втілення всіх задумів під мирним українським небом!

З Ювілеєм!

*З повагою,
колектив факультету дошкільної,
спеціальної та соціальної освіти*

Шановна Тамаро Петрівно!

Вітаємо Вас з ювілеєм!

60 років – це вік мудрості, досвіду та краси. Це чудовий вік, коли за плечима є величезний життєвий досвід, а попереду – ще багато років щастя, любові та успіхів.

Бажаємо Вам міцного здоров'я, бадьорості духу, невичерпної енергії, оптимізму, радості та благополуччя. Нехай Ваші мрії збуваються, а близькі завжди будуть поруч.

Нехай кожен день Вашого життя буде наповнений теплом, любов'ю та радістю!

Бажаємо Вам залишатися такою ж чарівною, доброю, чуйною та мудрою.

*З повагою,
колектив факультету фізико-математичної,
комп'ютерної та технологічної освіти*

Шановна Тамаро Петрівно!

Вітаємо з ювілейним днем народження!

Знаємо вас як компетентну викладачку, професіонала, мудрого управлінця, непересічну особистість, яка завжди вирізняється надзвичайно сумлінним ставленням до справи, почуттям власної гідності, прагненням зрозуміти, допомогти іншим досягти успіху. Без вашого оптимізму, вимогливості, невгамовної вдачі, помножених на впертий рух уперед, гуманітарно-економічний факультет і університет загалом втратили б у динаміці та перспективах. Плодами сумлінної праці стали долі не тільки сотень ваших випускників, які отримали омріяну професію, слушні життєві поради, а й вдячність колег кафедр факультету, що відчують щоденно вашу допомогу й поштовх до наукового та фахового зростання.

Тамаро Петрівно, нехай не тільки в день ювілею, але й завжди звучать найприємніші та найщиріші слова на вашу адресу. Хай доля дарує тільки щасливі миті життя та втілює все задумане вами; сторлицею повертаються любов, добро, знання, якими Ви щедро засіваєте свою професійну ниву. Доброго Вам здоров'я і довгого щасливого віку під Божим і людським благословенням.

*З повагою,
колектив факультету психолого-педагогічної освіти
та мистецтв*

***Шановна Тамаро Петрівно,
прийміть від нас щирі вітання
з ювілейним Днем народження!***

Ось і настав Ваш ювілей. Здавалося б, Ви вже все знаєте і Вас нічим не здивуєш. Але насправді це не так, бо насправді Вам в душі, як і завжди – 18! Ви надзвичайно сучасна, ділова, розумна, життєрадісна та сильна жінка. Що Вам побажати? Звичайно ж, здоров'я – це кращий з подарунків! Звичайно ж, щастя – це найкрасивіший подарунок! Також бажаємо чудовій іменинниці пишатися своїми успіхами і досягненнями! Нехай невичерпний оптимізм, і душевна теплота надихають Ваших друзів, колег і рідних ще дуже багато років.

Хочемо, щоб з Вашого обличчя ніколи не сходила посмішка і щоб радісно світилися Ваші очі! Нехай буде сонечком зігрітий Ваш вогник в душі зі світла. Нехай оточують тільки ті, Хто надає Вам в житті сили. Ви завжди скрізь на висоті! Завжди улюблені та прекрасні!

Колектив рідної кафедри правознавства

Шановна Тамаро Петрівно!

З найщирішими побажаннями від колективу кафедри історії та філософії вітаємо вас із чудовим і особливим днем – Днем Народження!

Для кожного з нас Ви завжди були джерелом натхнення, надійним плечем та справжнім лідером, який мотивує нас до зростання та розвитку. Ви вміло створили атмосферу тепла та дружби на нашому факультеті, де кожен викладач та здобувач пишається тим, що він є частиною спільноти ГЕФ.

Нехай кожен момент життя приносить вам тільки задоволення, а кожен новий рік буде наповнений захопленням, незабутніми моментами та любов'ю близьких.

Від щирого серця бажаємо Вам, Тамаро Петрівно, міцного здоров'я, невичерпної енергії, нових звершень, успіхів у всіх Ваших починаннях, родинного затишку, добробуту та щастя!

Нехай кожен день Вашого життя буде сповнений радості, любові, тепла та поваги!

*З повагою і любов'ю,
колектив кафедри історії та філософії*

Шановна Тамаро Петрівно!

Щиро вітаємо Вас з **ювілейним Днем народження!**

Вітаємо сьогодні, любимо завжди. Бажаємо бути щасливою, радіти життю, дивуватися, насолоджуватися кожною хвилиною, мріяти, завжди мати вірних, надійних друзів. Нехай буде безліч приводів для радості. Хай не буде перешкод на хвилі щастя в житті, нехай не турбує душу ніяка дрібниця, нехай радує серце всяка подія.

Нехай у вашому серці завжди панують спокій, затишок та гармонія. Бажаємо, щоб Вас оточували тільки добрі, чуйні та щедрі на душевне тепло люди. Нехай у Вашому житті буде якомога більше радості і світла, здоров'я, любові, життєвої сили та енергії, всіх благ та удачі!!!

*З повагою,
колектив кафедри економіки, підприємництва та фінансів*

Шановна Тамаро Петрівно!

Летять сьогодні наші привітання
З усіх кінців країни (навіть з зарубіжжя)
Чарівній, добрій, позитивній жінці –
Макаренко Тамарі, завжди юній квітці!

В житті Ви не були в тіні ніколи:
З відзнакою закінчивши середню школу,
Поринули одразу ж в будні трудові –
В «майбутнє краще» школярів вели.

Під час навчання в Київському виші
Було життя студентське сповнене подій:
Заняття спортом, буд.загони молодіжні,
Профспілки активістка в тій порі.

Усі таланти проявились далі
У закладі, що в серці Вашому на все життя,
Ви стали спільником БДПУ-команди,
Частинкою його серцебиття.

Ваш науковий шлях почався з асистента,
Сумлінність трударя дала свої плоди –
Сьогодні Ви керманіч факультету,
Джерело дисципліни й злагоди.

Для всіх студентів Ви – хрещена мати,
Цьому підтвердження – їх визнання!
Для нас колег – взірець наснаги
І мотиватора робочого буття.

У ювілей дозвольте побажати
Вам сил, натхнення, радощів щодня.
Проектів грандіозних і цікавих,
І поряд щоб була уся рідня.

Додому щоб приїхати скоріше,
По вуличкам Бердянська рідного пройтись,
Відсвяткувати з колективом разом
Ваш ювілей у кабінеті, як колись!!!

*З повагою і любов'ю,
колектив кафедри менеджменту та адміністрування*

**Колектив кафедри теорії та методики навчання
мистецьких дисциплін вітає
декана гуманітарно-економічного факультету
Бердянського державного педагогічного університету,
кандидатку історичних наук, доцентку
Макаренко Тамару Петрівну
з ювілейним днем народженням!**

Вітаючи Вас з цією знаменною датою, висловлюємо щирю вдячність за невтомну самовіддану працю в галузі освіти і науки та виховання й постійну підтримку студентської молоді! Ваші знання й досвід стають у нагоді здобувачам вищої освіти – майбутнім фахівцям, адже Ви вчите їх загартовувати волю та вдосконалювати розум, наповнюєте жагою до навчання.

Бажаємо, щоб основою Вашого щасливого життя та плідної професійної діяльності були міцне здоров'я, серце, сповнене любові та добра, натхненна думка й гарний настрій. Нехай тепло та затишок родинної оселі надійно захищає від життєвих негараздів, а в майбутньому чекає ще багато наповнених корисними справами і земними радощами років.

Зичимо плідної діяльності на ниві підготовки нової української освіченої та високопрофесійної молоді. Хай доля збагачує Вас життєвою мудрістю, енергією, натхненням і радістю сьогодення.

*З глибокою шаную та повагою,
колектив кафедри теорії та методики навчання
мистецьких дисциплін*

ШАНОВНА ТАМАРО ПЕТРІВНО!

**Щиро вітаємо Вас з ЮВІЛЕЙНИМ
Днем Народження!**

Бажаємо Вам міцного здоров'я, щастя, благополуччя, подальших
успіхів у будь-яких починаннях, щоденних справах, сміливих
планах та сподіваннях! Нехай Вашу оселю наповнюють щастя та
благополуччя, а кожен день сяє радістю та добром!

*З повагою, колеги кафедри біології, здоров'я людини та
фізичної реабілітації*

Бердянського державного педагогічного університету

Шановна Тамаро Петрівно!

Колектив кафедри педагогіки щиро і сердечно вітає Вас із прекрасною і хвилюючою датою.

Ваш ювілейний День народження – це час великого життєвого досвіду та жіночої мудрості, впевненості у своїх діях та вчинках, заслуженої поваги та визнання серед колег.

Бажаємо, щоб кожен рік життя ставав Вашим справжнім багатством. Щоб сяяли в ньому діамантовим блиском здоров'я, щастя, любов рідних та близьких людей, гармонія, щирість, взаєморозуміння. Нехай вдача та успіх завжди крокують поряд із вами!

Нехай невичерпна енергія, оптимізм та натхнення і надалі будуть Вашими постійними супутниками в житті, а доля подарує многая літа у мирі та добробуті!

Нехай множаться і збуваються Ваші найзаповітніші мрії та бажання, оточують близькі за духом люди, все у житті буде легким і приємним, а кожен день буде значущим, яскравим й результативним!

Вельмишановна Тамаро Петрівно!

Вітаємо Вас з ювілейним Днем Народження і даруємо теплі слова побажань, наповнені глибокою повагою і любов'ю!

Багато років ми йдемо з Вами пліч-о-пліч професійними шляхами. Ви — чарівна жінка, в чиїх ніжних, але міцних руках надійно тримається кермо влади гуманітарно-економічного факультету як невід'ємної частини нашої університетської родини. Ви — мудра керівниця, яка поєднує в собі тонку жіночу чарівність і твердість рішучого характеру. Ваш підхід до роботи робить наші старання легкими і продуктивними, а оптимізм надихає на нові професійні звершення. Ви — авторитет для досвідчених співробітників, приклад для молодих працівників та здобувачів вищої освіти. Ми завжди відчуваємо Вашу щирість і чуйність.

Тамаро Петрівно, бажаємо, щоб кожен день дарував вам нескінченне натхнення і прекрасний настрій! Нехай ваше життя наповнюється незабутніми враженнями, радісними подіями і чарівними миттєвостями, а ідеї, задуми і прагнення успішно втілюються в життя та додають душевних сил і завзяття! Хай добра багатогранність Вашого серця повертається сторицею любові від рідних, друзів, близьких!

*З повагою і
любов'ю, колектив
кафедри психології*

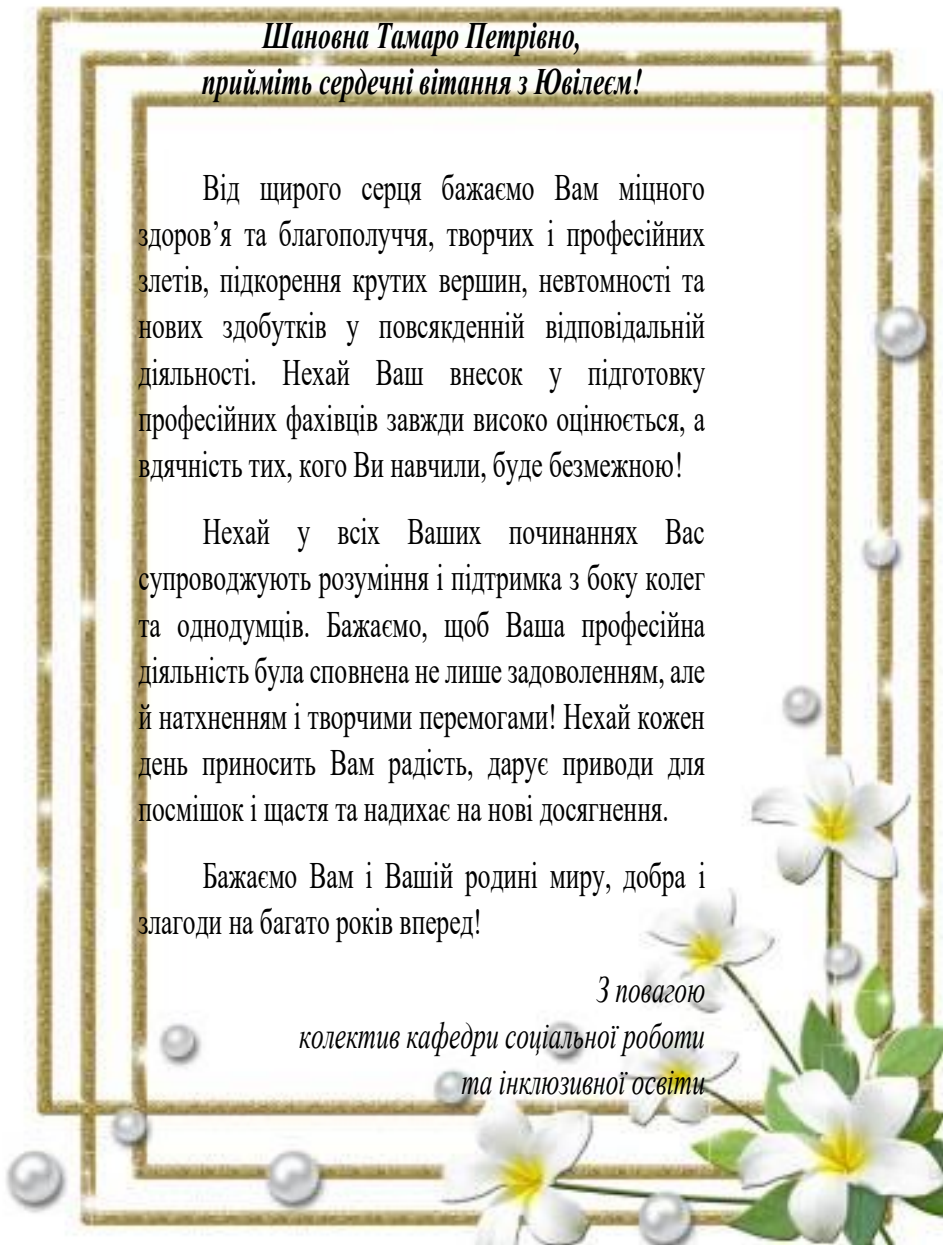
*Шановна Тамаро Петрівно,
прийміть сердечні вітання з Ювілеєм!*

Від щирого серця бажаємо Вам міцного здоров'я та благополуччя, творчих і професійних злетів, підкорення крутих вершин, невтомності та нових здобутків у повсякденній відповідальній діяльності. Нехай Ваш внесок у підготовку професійних фахівців завжди високо оцінюється, а вдячність тих, кого Ви навчили, буде безмежною!

Нехай у всіх Ваших починаннях Вас супроводжують розуміння і підтримка з боку колег та однодумців. Бажаємо, щоб Ваша професійна діяльність була сповнена не лише задоволенням, але й натхненням і творчими перемогами! Нехай кожен день приносить Вам радість, дарує приводи для посмішок і щастя та надихає на нові досягнення.

Бажаємо Вам і Вашій родині миру, добра і злагоди на багато років вперед!

*З повагою
колектив кафедри соціальної роботи
та інклюзивної освіти*

**Дорога Тамаро Петрівно,
щиро вітаю Вас з днем ювілею!**

Щиро захоплююсь людяністю, професійністю, талантом керівника та найкращими людськими якостями. Радію можливості працювати поруч, дякую за підтримку, пораду і просто щирі розмови на зупинці. Люблю, ціную, вдячна за все: за розуміння світу моїх дітей, їх підтримку, допомогу у формуванні їх світогляду, за можливість обійнятися при зустрічі і красномовно зітхнути. Здоров'я вам, дорога Тамаро Петрівно, наснаги, бажання і сил бути людиною, як завжди.

З повагою, Олена Старинська

Шановна Тамаро Петрівно!

З нагоди Вашого дня народження дозвольте висловити Вам мої найщиріші та найтепліші побажання. Ваша професійність, невтомна праця, а також підтримка, мудрі поради та цінні настанови є джерелом натхнення і світлом для кожного, хто має щастя бути поряд з Вами. Ви не тільки висококваліфікований фахівець, але й справжній майстер педагогічної справи, який став взірцем для всієї академічної спільноти.

Від усього серця бажаю Вам міцного здоров'я, безмежного щастя, невичерпної енергії на многі літа. Нехай кожен день дарує Вам радість та задоволення, а Ваше серце завжди зберігає міцність духу, оптимізм та віру в краще майбутнє. Насолоджуйтеся кожним моментом життя та нехай Ваша робота завжди буде натхненною та плідною.

З повагою і глибокою вдячністю, Євгенія Лундіна

БІБЛІОГРАФІЯ

2000 рік

1. Макаренко Т. П., Войцеховський Ю. В. Українська інтелігенція кінця XIX – початку XX ст.: формування на півдні України. *Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного інституту ім. П. Д. Осипенко. Історія*. Бердянськ, 2000. С. 136–149.

2001 рік

2. Макаренко Т. П. Національне питання в діяльності першого уряду УНР. *Матеріали міжнародної наукової конференції «Десять років незалежності України: минуле та сучасне державотворення»*. Київ, 2001. С. 41–43.

2003 рік

3. Макаренко Т. П. З історії діяльності першого уряду України. *Десять років незалежності України: минуле та сучасне державотворення [науковий збірник]*. Київ, 2003. С. 90–95.

2004 рік

4. Макаренко Т. П. Питання прав національних меншин в діяльності Української Центральної Ради. *Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Науковий потенціал Світу – 2004»*. Дніпропетровськ, 2004. С. 12–17.

2005 рік

5. Макаренко Т. П., Соловйова В. В. Історія вчень про державу і право [навч. посібник]. Донецьк : ТОВ «Юго-Восток, Лтд», 2005. 170 с.

6. Макаренко Т. П. Діяльність Генерального Секретаріату (міністерства) з міжнаціональних справ. *Проблеми історії України XIX – початку XX ст.* Київ : Інститут історії України НАН України, 2005. Вип. 10. С. 168–174.

7. Макаренко Т. П. Права національних меншин в документах Української Центральної Ради. *Наукові праці історичного факультету ЗНУ*. Запоріжжя, 2005. Вип. 18. С. 21–40.

2006 рік

8. Макаренко Т. П. Національне питання в теорії політичних партій України періоду Центральної Ради. *Проблеми історії України XIX – початку XX ст.* Київ : Інститут історії України НАН України, 2006. Вип. 12. С. 66–70.

2007 рік

9. Макаренко Т. П. Формування ідейно-теоретичних засад національної політики Центральної Ради в березні – квітні 1917 р. *Державотворчі процеси і соціально-економічні моделі розвитку України на сучасному етапі : збірник наукових статей: [в 2-х т.]*. Донецьк : ТОВ «Юго- Восток, Лтд», 2007. Т. 2. С. 58–62.

2008 рік

10. Макаренко Т. П. Політика Української Центральної Ради щодо національних меншин в листопаді 1917 – січні 1918 рр. *Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії: наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету*. Рівне : РДГУ, 2008. Вип. 13. С. 31–35.

11. Макаренко Т. П. Національні вимоги в програмових документах політичних партій національних меншин періоду Центральної Ради. *Вісник Східноукраїнського національного університету ім. Володимира Даля*. Луганськ : СНУ ім. Володимира Даля, 2008. Вип. 11. С. 157–165.

12. Макаренко Т. П. Політика Української Центральної Ради щодо національних меншин (за матеріалами північного Приазов'я). *Північне Приазов'я : наукова збірка (за матеріалами міжнародної науково-практичної конференції «Північне Приазов'я у філософсько-історичному та філологічному вимірі»)*. Донецьк, 2008. С. 171–180.

13. Макаренко Т. П. Політика Української Центральної Ради в умовах незалежності УНР (січень-квітень 1918 р.). *Історичні записки : збірник наукових праць*. Луганськ : СНУ ім. Володимира Даля, 2008. Вип. 20, Ч. 1. С. 86–93.

2009 рік

14. Макаренко Т. П. Бердянська чоловіча гімназія (остання третина XIX ст.) [Рецензія]. Матеріали з історії Бердянського державного педагогічного університету / Упорядники : В. М. Константінова, І. І. Лиман. Т. 1. Київ, 2006. 528 с.; Т. 2. Київ, 2007. 631 с. *Дрогобицький краєзнавчий збірник*. Дрогобич : Коло, 2009. Вип. 13. С. 397–399.

2012 рік

15. Макаренко Т. П. Історичний досвід захисту прав національних меншин в Україні. *Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Моделі збалансованого розвитку соціально-економічних систем: економіко-правові, соціально-політичні, історичні та філософські аспекти»* (Бердянськ, 4-5 грудня 2012). Донецьк, 2012. С. 209–211.

16. Макаренко Т. П. Міжнародний досвід захисту прав національних меншин. *Матеріали I Всеукраїнської наукової конференції «Права людини перед викликами XXI століття: вивчення та викладання»* (10 грудня 2012 р.). Донецьк, 2012. Вип. 5.

17. Макаренко Т. П. Проблема прав національних меншин в роки Української революції (доба Центральної Ради). *Матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції «Придніпровські соціально-гуманітарні читання»* (Бердянська сесія, 22 вересня 2012). Бердянськ, 2012. Ч. 1.

2013 рік

18. Макаренко Т. П. Єврейські погроми в добу Української революції. *Наукові праці історичного факультету ЗНУ*. Запоріжжя : ЗНУ, 2013. Вип.35. С. 116–118.

19. Макаренко Т. П. Національно-персональна автономія як складова етнополітики періоду українських визвольних змагань. *Культурологічний вісник: науково-теоретичний щорічник Нижньої Наддніпряниці*. Запоріжжя : Просвіта, 2013. Вип. 31. С. 174–179.

20. Макаренко Т. П. Питання захисту мов національних меншин в добу Української Центральної Ради. *Грані*. Дніпропетровськ, 2013. № 9 (101). С. 174–179.

21. Макаренко Т. П. Питання прав національних меншин в програмах партій самостійницького спрямування доби Української Центральної Ради. *Мандрівець: Всеукраїнський науковий журнал*. Тернопіль, 2013. № 4. С. 38–42.

22. Макаренко Т. П. Представництво національних меншин в органах державної влади: історичний аспект. *Сіверянський літопис*. Чернігів, 2013. № 4. С. 97–101.

23. Макаренко Т. П. Бердянська чоловіча гімназія (остання третина XIX століття). *Енциклопедія Бердянська*. Мелітополь, 2013. Т. 1. С. 171.

24. Макаренко Т. П. Бердянська чоловіча гімназія (1901-1919 рр.). *Енциклопедія Бердянська*. Мелітополь, 2013. Т. 1. С. 171–172.

25. Макаренко Т. П. Бердянські педагогічні курси та педагогічний технікум (1920-1935 рр.). *Енциклопедія Бердянська*. Мелітополь, 2013. Т. 1. С. 172.

26. Макаренко Т. П. Бердянський інститут соціального виховання (Педагогічний інститут. Учительський інститут (1932-1953 рр.). *Енциклопедія Бердянська*. Мелітополь, 2013. Т. 1. С. 172.

27. Макаренко Т. П. Бердянський (Осипенківський) державний педагогічний інститут (1953-1991 рр.). *Енциклопедія Бердянська*. Мелітополь, 2013. Т. 1. С. 173.

2014 рік

28. Макаренко Т. Представництво національних меншин в органах державної влади: історичний аспект. *Сіверянський літопис*. - Чернігів, 2014. - № 1-3. - С. 188-193.

2016 рік

29. Історія держави і права України. Підручник за редакцією д-ра істор. наук, проф. В.В. Соловйової. 2016 рік. Автор: Розділ XV – канд. істор. наук Т. П. Макаренко.

2017 рік

30. Несторенко Т. П., Макаренко Т. П., Зубро Т. Доступ до освіти як фактор якості життя: реалізація в Україні цілей сталого розвитку. *Conference Proceedings of the II International Scientific Internet-Conference Modern Problems of Improve Living Standards in a Glibalized World (December 8, 2017, Opole-Berdyansk-Tbilisi-Slovyansk-Kropyvnytsky)*, 2017. P. 53–57.

2018 рік

31. Правознавство: навчальний посібник для студентів педагогічних спеціальностей / колектив авторів; за ред. Д. В. Каменського, В. О. Мирошниченка. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 288 с.

32. Несторенко Т., Макаренко Т., Остенда А., Сичікова Я. Економіка нічного часу: потенціал для курортного міста. *Conference Proceedings of the 6th International Scientific Conference Modern Problems of Management: Economics, Education, Health Care and Pharmacy (October 16 – 19, 2018, Opole, Poland)*. The Academy of Management and Administration in Opole, 2018; ISBN 978-83-946765-1-3 (Paper); pp. 116, illus., tabs., bibls. P. 45–48.

33. Nestorenko T., Makarenko T., Sventytska K. The economic effect of the university on the city's economy. *Conference Proceedings of the 7th International Scientific Conference Problems and Prospects of Territories' Socio-Economic Development (April 4–7, 2018, Opole, Poland)*. The Academy of Management and Administration in Opole, 2018; ISBN 978-83-62683-25-3; pp. 345, P. 42–44.

34. Несторенко Т., Макаренко Т., Василенко О. Економіка нічного часу як фактор забезпечення якості життя. *Volume of Scientific Papers Actual problems of improve living standards in a globalized world*. URL : <http://www.wszia.opole.pl/oferta-edukacyjna/pedagogika/ebooki/>

35. Макаренко Т. П. Політико-правові аспекти формування державної етнополітики в Україні у 1917 – 1921 рр. *Азовські правові читання – 2018 : Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Бердянськ, 17-18 травня 2018 року* Бердянськ : ТОВ Модем-1, 2018. С. 35–39.

2019 рік

36. Сичікова Я. О., Несторенко Т. П., Макаренко Т. П., Покуса Т. Управління якістю продукції як основа для конкурентоспроможності держави. *Conference Proceedings of the 2nd International Scientific Conference Economic and Social-Focused Issues of Modern World* (October 16 – 17, 2019, Bratislava, Slovak Republic). The School of Economics and Management in Public Administration in Bratislava, 2019. P. 222–226.

37. Сичікова Я., Несторенко Т., Макаренко Т., Покуса Ф. Міжнародне правове регулювання наноматеріалів та продукції на їх основі. *Improving the life quality: view of scientists. Volume of Scientific Papers*. The Academy of Management and Administration in Opole, 2019

2020 рік

38. Несторенко Т., Покуса Т., Макаренко Т., Качмарек Ю. Використання інтегральної оцінки в міжкраїнових порівняннях. *Vzdelávanie a spoločnosť V. Medzinárodný nekonferenčný zborník*. R. Bernátová, T. Nestorenko (Eds.). Prešovská univerzita v Prešove, Prešov, 2020, 7 с. <http://www.pulib.sk/web/pdf/web/viewer.html?file=/web/kniznica/elpub/dokument/Bernatova14/subor/978055524382.pdf>

39. Mikhail Larkin, Alina Biryukova, Tamara Makarenko, Natalia Ivanova, Artur Fedchyniak. Topical Mistakes during Investigation of Crimes Committed by Youth Informal Groups Members. *Cuestiones Políticas*. 2020. Vol. 38, № 66. P. 396-405. URL: <https://produccioncientificaluz.org/index.php/cuestiones/article/view/34334/36188>

2021 рік

40. Pidgorodynskiy V, Kamensky D., Bolokan I., Makarenko T., Samilo H. Smuggling or violation of customs rules: actual questions of application of administrative and criminal liability. *Cuestiones políticas*. 2021. Vol. 39, №70. P. 800–814. <https://doi.org/10.46398/cuestpol.3970.48> (Web of Science)

41. Makarenko T., Filonenko V., Vira Dubrovina V. The use of innovations and digital technologies in new approaches to human resource management. *Digital Transformation of Society: Theoretical and Applied Approaches. Monograph*. Wierzbik-Strońska M., Nestorenko O. (eds.), 2021. P. 359–369.

42. Digital transformation of society: theoretical and applied approaches. *Series of monographs Faculty of Architecture, Civil Engineering and Applied Arts University of Technology, Katowice. Monograph 46*. Katowice, 2021. 662 p. Розділ 3.12. С. 359–369.

43. Макаренко Т. П., Мирошниченко В. О. Історія політичних та правових вчень : навчальний посібник для здобувачів вищої освіти. Бердянськ : БДПУ, 2021. 300 с.

2022 рік

44. Макаренко Т. П., Гура В., Несторенко Т. П. Дослідження категорії «освітня послуга»: міждисциплінарний підхід. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки : збірник наукових праць*. Вип. 2. Бердянськ, 2022. С. 91–104.

45. Fedchyniak A., Danylevskiy A., Nazymko Y., Kuleshov O., Makarenko T. Military administrations as an element of national security under international and Ukrainian legislation. *Questiones Politicas*. 2022. Vol. 40, № 74. P. 328–346.

46. Makarenko T., Vozniuk A., Hruha M., Botnarenko I., Bryskovska O. Electoral corruption in Ukraine and other countries: illegal technologies of bribing voters. *Questiones Politicas*. 2022.

2023 рік

47. Сичікова Я., Ковачов С., Несторенко О., Макаренко Т. Рефлексивний аналіз сучасних викликів вищої освіти в сфері нанотехнологій: український контекст та глобальні перспективи. *Technologies and society: innovations, artificial intelligence, and challenges : Collective Scientific Monograph*. Katowice, Silesia Province, Poland, 2023. P. 293–304.

48. Венцева Н., Макаренко Т., Мирошніченко В. Інтеграція в дистанційному навчанні та перспективи її використання при викладанні суспільствознавчих дисциплін. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки : зб. наук. пр.* Бердянськ : БДПУ, 2023. Вип. 2. С. 71–79.

49. Макаренко Т., Несторенко О., Остенда А., Каплуновська А. Місце інтернаціоналізації в рейтингу університетів: методологічні аспекти. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки: зб. наук. пр.* Вип. №2. 2023. С. 41–55

50. Makarenko T., Tarasiuk A., Prokofieva-Yanchylenko D., Lutsenko Y., Danylevskiy A. Corporate liability and white-collar crime: Comparative review. *Cuestiones Politicas*. 2023. Vol. 41, № 78. P. 523–540.

51. Danylevska Y., Makarenko T., Myroshnychenko V., Lysenko T., Petiahina I., & Kamensky D. National Security and Public Safety: Models of Legal Regulation in Comparative Perspective: Seguridad Nacional y Seguridad Pública: Modelos de regulación jurídica en perspectiva comparada. *Cuestiones Politicas*, 41 (79), 524–541.

52. Макаренко Т. П. Contemporary technologies and society: innovations, artificial intelligence and challenges. *Коллективна монографія*. Катовіце, Польща, 2023. С. 293–304.

**КАЛЕЙДОСКОП ЯСКРАВИХ
МОМЕНТІВ ЖИТТЯ ЮВІЛЯРКИ**

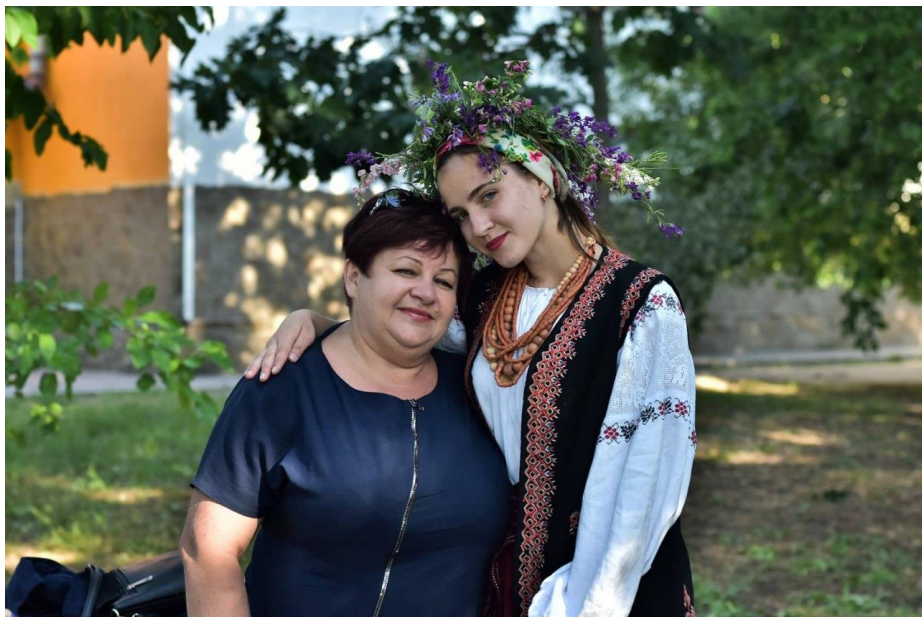
Слово про вченого: МАКАРЕНКО Тамара Петрівна

Слово про вченого:

МАКАРЕНКО

**Тамара
Петрівна**

(до 60-річчя з дня народження)